

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อิจฺฉา — ความอยาก, ความต้องการ, ความติดข้อง”

คำว่า อิจฺฉา อ่านตามภาษาบาลีว่า อิต - ฉา แปลว่า ความอยาก ความต้องการ เป็นอีกคำหนึ่ง ที่แสดงถึงกิเลสประเภทหนึ่ง ที่ติดข้อง ต้องการ อยากได้ เขียนเป็นไทยได้ว่า อิจฉา เมื่อว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ได้แก่ โลภเจตสิก นั้นเอง ตราบใดก็ตามที่ยังไม่สามารถดับได้ ก็ยังมีกิเลสประเภทนี้อยู่ ซึ่งทั้งที่มีเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ติดข้องต้องการที่ไม่เป็นเหตุให้กระทำกุศลกรรม เช่น ติดข้องในเสื้อผ้า อาหาร ไปเที่ยว ณ สถานที่ต่างๆ เป็นต้น จนถึงมีกำลังกล้าถึงขั้นล่วงเป็นการกระทำกุศลกรรมมี ลักขโมย เป็นต้น อิจฉา (ความอยาก ความต้องการ) เป็นธรรมที่มีจริงอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ความริษยา คือทนไม่ได้เมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข จะใช้คำว่า อิสสา เป็นธรรมคนละประเภทกันอิจฉา ส่วน อิจฉา ในทางธรรมแล้วเป็นกิเลสประการหนึ่งที่เป็นความติดข้องต้องการอยากได้ ซึ่งเมื่อได้ศึกษาพระธรรมค่อยๆ สะสมความเข้าใจไปตามลำดับ ก็จะมี ความมั่นคงในความจริงตรงตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

เป็นธรรมดาจริงๆ ที่สัตว์โลกยังถูกผูกไว้ด้วยความอยาก ยากที่จะพ้นไปได้ เพราะต้องถึงความเป็นพระอรหันต์เท่านั้นจึงจะดับความอยากได้อย่างหมดสิ้น ตามข้อความจาก พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค อิจฉาสสูตร ว่า

“โลกอันความอยากผูกไว้ เพราะกำจัดความอยากเสียได้ จึงหลุดพ้น
เพราะละความอยากได้ขาด จึงตัดเครื่องผูกได้ทั้งหมด”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แสดงให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง โดยพยัญชนะ และโดยนัยต่างๆ ก็เพื่อให้ไม่ลืมนึกความเป็นจริงของธรรม แม้แต่ในเรื่องของโลภะ ความติดข้องต้องการ ยินดีพอใจ ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยๆ เองๆ เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ก็เป็นสภาพธรรมที่มีจริงๆ ที่ควรศึกษาให้เข้าใจ ซึ่งความจริงความติดข้องมีมากมายตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ เพราะเหตุว่าวันหนึ่งๆ กุศลเกิดน้อยกว่าอกุศล และอกุศลประเภทโลภะก็มีปัจจัยที่จะเกิดอยู่ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ เพราะฉะนั้น ถ้าได้พิจารณาพระธรรมตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ก็จะเตือนให้รู้ลักษณะของโลภะ ว่ามีมากมายซึ่งจะก่อให้เกิดภพชาติต่อๆ ไปในสังสารวัฏฏ์อีกมาก ทำให้เวียนว่ายตายเกิดต่อไปอย่างไม่มีวันจบสิ้น ถ้าความอยากยังไม่ได้คลายหรือเบาบางเลย ก็คิดถึงจำนวนของชาติข้างหน้า ซึ่งจะต้องมีอีกต่อไป เพราะเหตุว่า ในวันหนึ่งๆ ยังเต็มไปด้วยความพอใจในรูป ความพอใจในเสียง ความพอใจในกลิ่น ความพอใจในรส ความพอใจในโณภูมิจิต (สิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย) ความพอใจในเรื่องราวต่างๆ

แล้วสังสารวัฏฏ์ข้างหน้าจะหมดสิ้นไปได้อย่างไรในเมื่อยังไม่ได้ขัดเกลาละคลายความติดข้องเลยแม้แต่น้อย

คำว่า อิจฉา นี้ เป็นลักษณะของโลภะ ซึ่งเป็นความติด ความพอใจ ความอยาก เพราะฉะนั้น ถ้าใครมีความอิจฉาอย่างมาก ก็เรียกว่า เป็นผู้มีความโลภมาก ซึ่งก็คือธรรมที่มีจริง ๆ ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่ใครทั้งสิ้น

ก่อนที่จะศึกษาธรรม บางคนก็กล่าวว่า ตนเองไม่โลภ แสดงให้เห็นว่า แม้โลภะเกิดก็ไม่รู้ว่าเป็นโลภะ จึงได้กล่าวว่าไม่โลภ แต่ว่าที่จริงแล้วในวันหนึ่งๆ ไม่รู้จักโลภะ เพราะเหตุว่าโลภะมีหลายระดับชั้น ถ้าไม่ใช่ในระดับที่เป็นความโลภมาก ก็เป็นความโลภธรรมดาๆ ที่ขึ้นตั้งแต่เกิด กล่าวคือ โลภทางตาที่เห็นก็อยากเห็น ทางหูก็อยากได้ยินเสียงต่างๆ ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ก็มากไปด้วยความอยาก เป็นอย่างนี้จนกระทั่งเป็นชีวิตที่ติดกับโลภะ แยกไม่ได้ ขาดโลภะไม่ได้ เพราะฉะนั้น ก็ดูเหมือนกับว่าเป็นธรรมดา เหมือนกับว่าไม่ใช่โลภะ เพราะเหตุว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน แต่ขณะใดที่รู้สึกโลภะเกิดขึ้น คือความพอใจหรือความยินดีนั้นที่กำลังขึ้นในวันหนึ่งๆ ก็จะได้เห็นว่า ขณะนี้กำลังโลภ แต่ถ้ายังไม่มีกำลังถึงขั้นนั้น ก็จะไม่รู้สึกตัวเลยว่าโลภะมีตลอด ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ไม่ว่าจะทำเรื่องอะไรที่เป็นปกติประจำวันจริงๆ ส่วนใหญ่แล้ว ขณะที่คิดนั้นก็ด้วยโลภะที่คิด แต่ใครจะรู้ว่าขณะนั้นเป็นไปกับโลภะความติดข้องแล้ว ถ้าไม่ได้อาศัยพระธรรม ไม่มีทางที่จะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริงได้เลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เกื้อกูลโดยตลอดให้เข้าใจในความเป็นจริงของโลภะ ตามความเป็นจริงปัญญาเกิดก็สามารถรู้ได้ว่า เป็นความติดข้องที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยไม่ใช่เราค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย เพราะการดับกิเลส ดับโลภะ ดับความอยาก เป็นเรื่องที่ยาวไกลมาก เพราะต้องถึงความเป็นพระอนาคามี จึงจะดับความติดข้องยินดีพอใจในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ได้ และต้องถึงความเป็นพระอรหันต์จึงจะสามารถดับโลภะ ความอยากที่เหลืออยู่ได้อย่างหมดสิ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าชื่อหนึ่งของพระอรหันต์ ก็คือ นิจจาตะ แปลว่า ผู้ดับความอยากได้แล้ว เป็นผู้ปราศจากความอยากอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นจะขาดการอบรมเจริญปัญญาเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว เพราะทุกขณะเป็นธรรม มีธรรมอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าไม่เริ่มฟังพระธรรม ไม่ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ไม่มีทางที่จะเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริงได้เลย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]